

NWSA-FINE ARTS

Received: September 2012

Accepted: January 2013

NWSA ID : 2013.8.1.D0121

ISSN : 1308-7290

© 2013 www.newwsa.com

Elmas Gün

Gökay Yıldız

Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Turkey

elmas.liszt@hotmail.com

gokay@mehmetakif.edu.tr

PİYANO EĞİTİMİNDE BAŞARIYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

ÖZET

Piyano eğitimi sürecinde öğrencilerin piyano çalma performansını ve başarılarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin saptanması ve bunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle, piyano eğitimini olumlu ya da olumsuz etkileyen faktörlerin saptanması ve bu faktörlere yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, piyano eğitimini etkileyen faktörler, literatür taraması yapılarak, teknik-fiziksel, psikolojik ve bilişsel faktörler olmak üzere üç ana başlık altında irdelenmiştir. Piyano eğitiminde başarının sağlanabilmesi için saptanan üç ana faktöre yönelik çözüm önerileri sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Piyano, Piyano Eğitimi, Başarı,
Teknik-Fiziksel Düzey, Psikolojik Düzey,
Bilişsel Düzey

FACTORS AFFECTING THE ACHIEVEMENT IN PIANO EDUCATION

ABSTRACT

There are many factors affecting piano performance and achievements of the students during piano education. To identify the problems and develop solutions is important. The purpose of this study is to determine the positive or negative factors affecting piano education and to develop proposals for the solution to determine. For the purpose of this study, the factors affecting piano training discussed under three main headings that technical-physical, psychological and cognitive factors from literature. The recommendations have been presented for three main headings that have been identified to archive success in piano education

Keywords: Piano, Piano Education, Achievement,
Technique-Physical Level, Psychological Level,
Cognitive Level

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Çağımız, bilgi çağıdır. Bu süreç içinde çağı yakalamaya çalışan tüm kurumlar gibi eğitim kurumlarımız da bireyleri başarı sürecinde olumlu yönde etkilemek için çağdaş beklentilere yanıt vermek zorundadır.

Ülkemizin yirminci yüzyılda gereksinim duyduğu eğitim anlayışı, yirmi birinci yüzyılda da değişmemiştir. Toplumumuzda yeniye ve yaratıcı düşünceye açık, öğrenmeye istekli, beğeni düzeyi gelişmiş, algılama gücü kazanmış, akılcı ve üretken insan modeline olan özlemimiz yine her zamankinden fazladır. Eğitim çabalarının genel amacı, yetişmekte olan gençlerin, içinde buldukları topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardım etmek olduğuna göre, bu uyumun sağlanması ancak, bireylerin yetenekleri doğrultusunda yönlendirilip, geliştirilmesine bağlıdır. Bu aşamada eğitim kurumlarının üstlendiği yönlendirme işlevinin amaca uygun hizmet etmesi gerekir. Her çocuğu yeteneği, eğilimleri ve hakları göz ardı edilmeden, kendi yollarını seçebilecek yeterlilikte, özgür kişiler olarak eğitmek, eğitim sisteminin günün değişen koşul ve gereksinimlerine göre kendisini yenilemesiyle mümkün olacaktır (Kabay, 2003).

Topluma yaratıcı düşünebilen, aktif, sorumluluk sahibi, kendinin ve çevresinde olanların bilincinde, değerlere saygılı bireyler kazandırmak için eğitim sistemimizde sanata büyük bir önem ve yer verilmelidir. İnsanlar kendilerini daha iyi ifade edebilmek ve çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurabilmek çabasıyla sanattan yararlanmışlar ve sanat ürünleri ortaya koymuşlardır. Çünkü sanat hem bilgilenme, hem de bir iletişim aracıdır.

Sanat eğitiminin içinde yer alan müzik eğitimi, bireylerin içinde bulunduğu çevre ile sağlıklı iletişim kurabilmelerini, bireysel algı ve duyarlılıklarının artmasını sağlamaktadır. Ayrıca toplumun kültürel yapısının kuşaktan kuşağa aktarılmasında da müzik eğitimi gereklidir.

Çalgı eğitimi, müzik eğitiminin ve özellikle mesleki müzik eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Piyano eğitimi ise, çalgı eğitiminin çok önemli bir boyutu konumundadır. Özellikle de piyano dersinin bütün öğrenciler için zorunlu yardımcı çalgı olması, çalgı eğitimi içerisinde piyano eğitimine ayrı bir önem kazandırmaktadır. Piyano, müzik eğitiminde oldukça geniş bir yelpazede kullanılmaktadır. Müzik sanatını en iyi yansıtabilen çok sesli bir çalgıdır. 88 tuştan oluşur, akordu sabittir ve aynı zamanda da popüler bir eşlik çalgısıdır.

Çağdaş eğitimin öngördüğü bilişsel, devinişsel ve duyuşsal alana yönelik davranışlar kazandırmayı amaçlayan çalgı eğitimi dersleri, öncelikle çalgı çalmaya ilişkin temel teknikler ve davranışların temelini atılmasının yanı sıra, öğrencinin müziği gerçek duyguları ve yaşantıları içeren bir sanat olarak algılamasının ve müziksel düşünmesinin sağlanmasını da amaçlamaktadır (Ercan, Ekinci, 2000).

Piyano eğitimi, bireyin müzik eğitimi içerisinde aldığı disiplini, çoksesliliği yaşayabilmesini, duyabilmesini ve uygulayabilmesini sağlayan gerekli davranışların kazanıldığı ve müziğin kendisini yaparak yaşattığı bir süreçtir (Tufan, 1997).

Eğitim tanımından hareketle piyano eğitimini kısaca tanımlamak gerekirse, piyano eğitimi; piyano öğretimi aracılığıyla, bireylerin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı istendik davranış değişikliği oluşturma sürecidir diyebiliriz. Piyano eğitimi ile öğrencilere, piyanonun başarıyla çalınabilmesi için gerekli davranışlar kazandırılması amaçlanmaktadır.

Genel olarak çalgı (piyano) eğitiminde öğrenci, öğretilen çalgının teknik çalışmaları, dağarı (öğrencinin düzeyine göre verilmesi gereken), seslendirme becerisi, disiplinli çalışma alışkanlığı edinebilme gibi belirli hedeflerle geliştirilir.

Piyano derslerinin genel hedefleri ise;

- Öğrencide doğru nota çözme yeteneğini kazanabilme ve doğru ritimle çalmayı öğrenme,
- On parmağına hâkim olabilme, beyni ile parmakları arasında koordinasyon kurabilme,
- Çok sesli duyma yeteneğini geliştirebilme, herhangi bir şarkının eşliğini, doğru akorlarla, doğru fonksiyonlarla yapabilme,
- Öğrendiklerini kendi başına denetleyebilme, nasıl öğretileceğini öğrenebilme,
- Müzik zevkini ve görüşünü geliştirebilme,
- Bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışlarını geliştirebilme,
- Bir başkasının söz konusu davranışlarını denetleyebilmedir.

Bu genel hedefler doğrultusunda, eğitim-öğretim süresince piyano dersinin özel hedefleri ve bu hedeflerin kritik davranışları verilebilir (Kamacıoğlu, 1996).

Piyano eğitimi sürecinde öğrencilerin piyano çalma performanslarını olumlu olumsuz etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Önemli olan ise, başarı üzerinde belirleyici olduğu düşünülen bu değişkenlerin farkında olup, olumlu yönde değişiklikler planlamaktır.

Piyano eğitimi sürecinde öğrencilerin başarısını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen faktörler doğrultusunda çalışmanın konusu; piyano eğitiminde başarıyı etkileyen faktörler ve çözüm önerileridir.

Çalışmanın problem cümlesi; piyano eğitiminde başarıyı etkileyen faktörler nelerdir? olarak belirlenmiştir.

Çalışmada piyano eğitiminde başarıyı etkileyen faktörler "teknik-fiziksel", "psikolojik" ve "bilişsel" faktörler olmak üzere üç ana başlık altında incelenecektir.

Alt problemler:

- Piyano eğitiminde başarıyı etkileyen teknik-fiziksel faktörler nelerdir?
- Piyano eğitiminde başarıyı etkileyen psikolojik faktörler nelerdir?
- Piyano eğitiminde başarıyı etkileyen bilişsel faktörler nelerdir?
- **Teknik ve Fiziksel Faktörler:** El, parmak ve kol ustalığı, bedenini iyi kullanma, kas, sinir ve eklemlerin durumu.
- **Psikolojik Faktörler:** Piyano çalmaktan zevk alma, kişisel öz güven, korku, kaygı, cesaret gibi duyguları öne çıkaran faktörlerdir.
- **Bilişsel Faktörler:** Piyano çalarken bilinmesi, uygulama boyutuyla bir bütün olması gereken kuramsal bilgiler, armoni ve form bilgisini içine alan faktörlerdir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Piyano eğitiminde başarıyı etkileyen teknik-fiziksel, psikolojik ve bilişsel faktörleri ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, öğrencilerin piyano performanslarında başarılarını etkileyen faktörlerin irdelenmesi ve buna yönelik çözüm önerilerinin sunulması bakımından önem taşımaktadır.

3. YÖNTEM (METHOD)

Çalışmada piyano eğitiminde başarıyı etkileyen faktörlerin irdelenmesi için alan yazın (literatür) taraması yapılmıştır. Piyano eğitiminde başarıyı etkileyen faktörler "teknik-fiziksel", "psikolojik" ve "bilişsel" olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır.

Konuyla ilgili literatür, kitaplar, tez ve makaleler, bilimsel çalışmalar ve internet kaynaklarından oluşmaktadır. Ulaşılabilen kaynaklar üzerinde doküman analizi yapılmıştır.

4. BULGULAR (RESULTS)

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Teknik ve Fiziksel Faktörler (Technique and Physical Factors)

Technique sözcüğü Yunanca'daki tekhnikos sözcüğünden Fransızca'ya geçmiştir, bu sözcük de tehne sözcüğünden gelir ve anlamı "sanat" demektir.

Piyano eğitiminin daha başlangıcından itibaren teknik becerilerin doğru olarak geliştirilmesi, öğrencilerin etkili ve duyarlı çalmalarını sağlayacak bir yaklaşım olarak görülmektedir. Çünkü piyano eğitiminin temel amacı uygun tekniğin yardımıyla eserlerin kendi temposunda ve doğru bir ifade ile çalınmasını sağlamak olmalıdır. Diğer bir deyişle, elde edilen piyano tekniği, müzikal ifade için anahtar, yorum için ise bir araç olarak kabul edilmelidir (Fink, 1992:4).

Klavye tekniğinin ilk devrelerinde yalnız üç parmak kullanılıyordu. Bu üç parmakla, birbiri üzerinden geçmek ve çok zaman bir tuştan diğerine kaydırarak seri halindeki sesleri çalmak mümkündü.

Piyanoda duruş konusunda piyanistlerin hemen hepsi aynı düşüncedediler: Aletin tam orta hizasına oturmak. Fakat Dussek (1760-1812), sol eline biraz daha güç verebilmek için iskemlesini hafifçe sola kaydırıyordu. Elin klavye üzerindeki durumu ilk zamanlarda tartışmalara neden olmuştu. Clementi'ye göre, piyano çalarken el o kadar sakin olmalıydı ki, üstüne konulacak madeni bir para düşmemeliydi. Yani yalnız parmaklar hareket etmeliydi. Dussek, dördüncü ve beşinci parmakların çarpık olmaması için, elin başparmağa doğru hafifçe eğilmesini önermişti. Hummel ise tam tersi elin küçük parmağa doğru yatmasının başparmağa serbestlik sağlayacağını savunuyordu. Czerny'nin teknik sistemi ise, öğrenciye en fazla hız, yumuşaklık ve düzgün bir çalış vermeyi amaçlıyordu (Say, 1992).

Piyanonun başarı ile çalınabilmesi, piyano çalarken kullanılan bedensel yapıların yeterince elverişli olmasına, tanınmasına, kontrol altına alınmasına ve geliştirilmesine bağlıdır. Piyano çalarken kullanılan bedensel yapıların kuvvetlendirilmesi ve geliştirilmesi ise, piyanoda ve piyano dışında yapılacak egzersizlerle mümkün olabilir (Yaşısan, 2002).

Piyano eğitiminin ilk aşamasında verilmesi gereken duruş, oturuş ve tutuş şekillerinin yanlış ya da eksik yerleşmesi zamanla yanlış alışkanlıklar devam ettiği sürece çeşitli fiziksel rahatsızlıklara neden olabilmektedir.

Öğrencinin piyano çalış pozisyonunu kavradıktan sonra yaptığı çalışmalar sonucu bir takım ağrılar ve yorgunluklar baş gösterebilir. Bunlar sırt, omuz, bel veya kollarda görülebilir. Üst kol kaslarını hareket ettirmek için bazı omuz ve sırt kaslarını kullanırız. Yorgunluğun önlenmesi, bu kasların işbirliğinin doğru yapılmasına bağlıdır. Kuvvetli kasların daha çok kullanılarak zayıf kasların

yardımına koşması, kaslar arası işbirliğinin gereğidir. Fakat her fizyolojik yapının farklılığı düşünülürse, kuvvetli olması gereken kaslar da karşımıza zayıf olarak çıkabilir. Bu durum piyano çalmaya başlamadan önce piyanistik organları piyanoya hazırlama aşamasında ortaya çıkarılabilir ve giderilebilir. Kol ve parmak düşüşlerini zarara uğramadan karşılayabilmek için, piyanistik organlar belli bir güce sahip olmak zorundadır (Artaç, 1999).

Piyano eğitimi sırasında yapılan teknik çalışmalar ve egzersizler soyut niteliktedir. Öğrencinin piyano tekniğinin gelişmesi ve teknik çalışmalarda başarıyı yakalaması, piyano çalarken kullanılan piyanistik organların farkına varması, bu organların hangisini nerede ne şekilde kullanacağını bilincinde olması ile mümkün olacaktır.

Piyano eğitiminde kullanılan çeşitli çalım teknikleri;

- **Tril Tekniği:** Beş parmak hareketine girer ve iki parmağın hareket bileşiminden oluşur.
- **Gam Tekniği:** Başparmak geçiti ve tekniğin tüm sorunlarını kapsar. Gam bir dizide sekiz sesin ardı ardına sıralanmasıyla oluşur.
- **Arpej Tekniği:** Akorların kırılması veya arka arkaya seslerin dizilmesiyle oluşur.
- **Akor Tekniği:** Bir dizinin belli seslerinin aynı anda basılması, parmaklar arası adalelerin gerilmesi ve kuvvetlenmesi amacı güdülür.
- **Oktav Tekniği:** Bir dizinin 1. ve 8. sesinin aynı anda duyulmasıdır. Başparmak ve serçe parmağın konumu elin dengesi açısından avuç içi pozisyonu ile düşünülmelidir.
- **Vibrato (Repetition):** Klavikord'da bir tuş üzerinde tekrar etme tekniğidir. Aynı anda piyanoda Vibrato pedalı (tril pedalı) kullanmak şeklinde yapılabilir.
- **Tremolo:** iki sesi ya da bir akorun seslerini tril biçiminde çalma.
- **Kromatik Teknik:** Ton gamının aynı derecesinde bulunan birbirinden yalnızca diyezli, ya da bemollü olmak açısından ayrılan, iki komşu sesin oluşturduğu aralıktır. Kromatik teknikte, siyah ve beyaz tuş ilişkisi düşünüldüğünde dirsek kullanma ön plana çıkar.
- **Duate:** Parmak geçişleridir.
- **Sotto:** Elin, diğer elin altından geçmesidir.
- **Sopra:** Eli diğer elin üstünden geçirerek, çapraz çalmak (Pamir, 1995).

Teknik yönden gelişimi sağlayacak temel davranışlar:

- Doğru oturuş, duruşa dikkat etme.
- Piyanoda otururken sandalyenin yüksekliğine dikkat etme.
- Parmak geçişlerine dikkat etme, parmak numaralarının doğru olarak kullanma.
- Teknik açıdan (legato, staccatto) uygularken bileğin esnekliğine dikkat etme,
- İki elde aynı anda farklı teknikleri uygulayabilme becerilerine (bir elde staccatto tekniği uygularken diğer elinde legato tekniği uygulamak) önem verme,
- Bilek hareketlerini bileği kasmadan uygulama,
- Akorları basarken her akor sesini eşit olarak (omuzdan ele kadar olan kol serbest, rahat olacak şekilde) duyurabilmek için gerekli olan teknik rahatlığı sağlama,
- Oktav çalışta gerekli olan teknik rahatlığı sağlama (kol rahatlığı içinde bilekten çalınmalı),

- Arpej çalışta gerekli olan teknik rahatlığı sağlama,
- Trilleri, mordanları, grupettoları doğru teknikle uygulama,
- Pedal kullanımı için gerekli olan vücut bedeninin rahatlığını sağlama (ayak topuğu yerden ayrılmamalı ve pedal kullanımı ayak bileğinden yapılmalıdır),
- Çapraz el tekniğine gereken önemi verme,
- Doğru ses üretmek için kol ve bileğin hareketinde elin esnek ve rahat olmasına dikkat etme,
- Eller piyano tuşları üzerindeyken kolların rahat, omuzların serbest olmasına dikkat etme (Pamir, 1995).

Piyano çalarken hissettiklerimizden yola çıkarak hareketlere ulaşabildiğimize göre, bu hareketleri bize sağlayan piyanistik organları iyi tanımanın için başında gelmesi doğaldır. Fiziksel planda piyanistin, piyanistik organlarını tanıması demek, o organların beyinsel kontrolünü ele geçirmesi anlamına gelir. Kontrolün beyin dışında bir yerde, herhangi bir piyanistik organda gerçekleştirilme çabaları piyanistin piyanoya hâkimiyetini engeller. Enstrümana hâkimiyet, piyanistik organları kontrol altına alarak onları istediğimiz gibi kullanabilmektir. İstediğimiz gibi kullanamazsak duyduklarımızı, hissettiklerimizi bütünüyle aktaramayız ve o zaman da piyanoyu kendimizin bir parçası, bir uzantısı olarak göremeyiz. Piyanistik organların hangilerinin nerelerde, nasıl kullanılması gerektiği bilinmelidir. Bu gerçekleştiğinde efor da gereksiz yere harcanmamış olur (Şen, 1999).

Çoğu çalgıda olduğu gibi piyanonun da teknik kullanım özellikleri, insan anatomisinin fizyolojik şartlarına aykırı zorlanmaları gerektirmektedir.

Duruş, oturuş, el konumundaki bozukluklar; uzun süre ara vermeden yapılan çalışmalar; ısınmadan çalışma gibi hatalı davranışların da eklenmesiyle birlikte öğrencilikten profesyonelliğe kadar olan süreçte, kullanılan yapılarda yorgunluk, zayıflık, gerginlik, ağrı belirtileriyle kendini gösteren çeşitli fiziksel rahatsızlıklar olabilmektedir" (Aydın, 2004).

Etüt ve eserlerin çalışmaya ara vermeden aşırı tekrar edilmesi, boyun, omuz, sırt, kol ve ellerde fiziksel gerilime neden olabilir. Bu da zamanla el ve kollarında ağrılara, kiriş zedelenmesi gibi rahatsızlıklara yol açabilir. Bu tür rahatsızlıkları engellemek amacıyla çalışmalar arasında dinlenme için yeterince süre ayrılarak kasların gevşetilmesi sağlanmalıdır.

Piyano çalarken elin, tuşlar üzerinde yanlış duruşu (tutuş) da performansı etkileyen önemli teknik problemlerden biridir. Piyanoda yanlış el konumlarını şu şekilde sınıflandırabiliriz:

- Parmakların uç eklemlerinin içe çökmesi: Basma hareketinin yanlış düşünülmesi sonucu oluşur. Parmağın tuşa aşağı doğru bastırılarak değil, avuç içine doğru tuş üzerinde geriye doğru çekilerek basılması, eklemi içe bükür. Ayrıca parmağı bir miktar kaldırmadan direkt olarak tuş üzerindeyken basmak, parmakları küçük birer çekiç gibi kullanmayı sadece "bastırma" hareketine dönüştürür ki bu da bükülmeye yol açar.
- Tuşlara basarken elin aşağı yukarı sallanması: Tuşe direkt olarak parmaklardan değil de bileği de kullanmak suretiyle basıldığında el aşağı yukarı sallanır.
- Başparmağın dışa doğru kıvrılması: Zayıf parmaklardan kaynaklanan bir kasılma problemidir. Elin kasılması sonucu başparmak dışa doğru kıvrılır.
- İki elin farklı parmaklarını aynı anda hareket ettirme zorluğu: İki elin farklı parmaklarını simetrik olarak hareket ettirememekten kaynaklanan çalım problemidir.

- Akor basma zorluğu: Piyanoda aynı anda üç sesi birlikte tınılatamamaktan kaynaklanan çalım problemidir. Bunun için bilek serbestliği gerekir (Artaç, 1999).

Piyano performansında kol, beden bacak ve parmak dengeleri şöyle olmaktadır:

- **Kol Dengesi:** Klavyeyle bir bütün olma ve tuşların dibine tamamen eforsuz ulaşabilme, parmak ve kol dengesi sayesinde gerçekleşir. Ayrıca kol dengesi hızlı ve kuvvetli çalabilmenin sırrıdır.
- **Beden Dengesi:** Eğer piyanonun önünde, evde bir koltukta oturur gibi rahat bir biçimde oturursak ellere gidecek gücü dengeleyemeyiz. Buna karşılık kolu ön koldan klavyeye vererek doğal ağırlığı parmak ucunda hissedecek şekilde, taburenin uç kısmına doğru oturursak, bu defa da parmakların hafifleyerek klavyenin dibini terk edip yüzeysel çalmaya başladıklarını görürüz. Kol dengesine bağlı olarak kurulacak olan beden dengesi, sonaritede farklılık nedeniyle önemlidir.
- **Bacak Dengesi:** Piyano çalarken, sağ bacak sağ pedala yakın tutulurken sol bacağın, sol pedal kullanılmıyorsa, sağ ayağın tabanını yere değirmeden, geride, taburenin ayağına yakın bir yerde tutulması gerekir. Böylece "ff" veya "ppp" çalmaya uygun dengelerin bedende kurulmasına yardımcı olunur.
- **Parmak Dengesi:** Zayıf parmaklar, güçlü piyanistik organlarla klavye arasında kalarak ezilir ve müzikal ifadeyi bozar. Bu bakımdan parmaklardaki kirişlerin egzersiz ve jimnastikle kas gücüne ulaştırılması gereklidir. Parmaklardan herhangi biri zayıfsa başparmağın, bileğin ve dirseğin kasılmasına, hatta ön kolun hareketsizliğine neden olur. Sonuç olarak müzik istenildiği gibi ifade edilemez.

4.2. Psikolojik Faktörler (Psychological Factors)

Piyano eğitiminde başarıyı etkileyen bir diğer faktör kuşkusuz öğrencinin ruhsal durumu ve çalgı çalmaya yönelik öz güvenidir. Öğrencilerin çoğu gösterilenleri tam olarak yapamadıklarından kaygılanırlar. Bazı öğrenciler de topluluk önünde ya da birine piyano çalarken gerginlik yaşarlar.

Öğrenciyi piyano çalarken psikolojik anlamda etkileyen olgulardan biri de çalgı çalmaya geç yaşta başlamasıdır. Bazı öğrenciler yaş faktöründen dolayı suçluluk duygusu hissedebilirler. Diğer öğrencilere yetişebilmek ve istenilen davranışları en iyi şekilde yapabilmek için daha fazla çaba sarf ederler. Yetişkin bir öğrencinin müzikle ilgili pek çok sorusu olacaktır. Öğretmen bu soruları cevaplamak ve pedagojik ve psikolojik olarak uygun bilgilendirmeyi yapmaya hazırlıklı nitelikte olmalıdır. Teknik kazandırma ve sürekli cesaretlendirmenin dışında, öğrenciye karşı yardım sever bir davranış sergilemek gerekir. Ancak bazen yetişkinlerin öğrenme deneyimi fiziksel ve psikolojik nedenlerden dolayı hayal kırıklığı ile sonuçlanabilir. Örneğin yeterli parmak becerisine sahip olamama, yaş nedeniyle gerekli esneklikten yoksun olma, alıştırmaya için yeterli zaman ayıramama gibi fiziksel etkenlerin yanı sıra, daha önce çalgı çalmayı denememiş bir yetiştikinden kısa zamanda çok şey beklemek, onun bir yetiştikin olduğunu göz ardı ederek kişiliğine yeterince saygı göstermemek ve öğrenme durumları, ders içerikleri hakkında yeterince bilgilendirmemek, başarılı olması konusunda cesaretlendirmemek gibi psikolojik etkenler de bu öğrencileri başarısız kılabilir (Artaç, 1999).

Korkuların yoğunluğu, bireyin başarısını, bilişsel gelişimini ve yaratıcılığını olumsuz açıdan etkilemektedir. Eğitim alanında ise önemli olan, korkuyu bir araç olarak kullanmamaktır (Topses, 1992).

Korkuyla ve korkularak yapılan eğitimde, istendik davranış değişikliği gerçekleştirilmesi zordur.

Piyano eğitiminde genellikle öğrenciler, piyano öğretmenlerini kendilerine örnek alırlar. Piyano eğitimi, öğrenci ve öğretmen arasında gerçekleşen bir eğitim olduğundan piyano öğretmeni, öğrenciyi piyanoyu sevdirmede birinci derecede etkilidir. Bire bir yapılan bu eğitimde öğretmen ve öğrenci birbirlerini yakından tanıma fırsatı bulurlar. Piyano öğretmenin gerek alanında gerekse öğretim yöntemi ve tekniklerinde göstereceği başarı, kuşkusuz öğrencinin başarısı üzerinde etkili olacaktır.

Müzik eğitiminde başarı, öğretmenin kendisini sevdirmesiyle başlar. Bu işe yeni başlayanların ruhsal durumu göz önünde tutulmalıdır. Müziğe yeni başlayan bir öğrenci öğretmenini memnun etmek ister. Gösterilen çabanın armağanı budur. Öğrenciyi eleştirirken iyi taraflarını daha fazla belirterek cesaretini arttırılmalı, aynı zamanda daha fazla çalışılması gereken yerler de gösterilmelidir. Müziğe yeni başlayan öğrenci, çalgıyla ilk karşılaşmasının uyandıracacağı yadırgama ve güçlükler karşısında belki de cesaretini yitirecektir. Müziğin karmaşık kuralları, can sıkıcı alıştırmaları onu usandırabilir. Öğretmenin vereceği güzel örnekler ve karşılaştırmalar sayesinde, öğrenci işin içyüzünü kavrayabilir. Öğrenci daima desteklenmelidir (Fenmen, 1991:26).

Piyano eğitiminin başlangıcında derslerin planlı ve programlı bir şekilde sürdürülmesinin yanı sıra öğrencilerin derse ve çalgıya karşı olumlu bir tutum ve yaklaşım içinde olmalarına, yani güdülenmelerine de gereken özen gösterilmelidir (Kılıç, 2003).

Bu özeni gösterecek olan kişi ise kuşkusuz piyano öğretim elemanıdır. Öğretim elemanı, öğrencileri piyanoyu verimli, disiplinli, planlı-programlı, anlamlı, zevk alarak ve araştırmaya yönelik çalışmalarını konusunda güdeleyip, onlara gereken motivasyonu sağlayacak bir vizyona sahip olmalıdır (Erden ve Akman, 1995).

Bazı öğrenciler çok yetenekli oldukları halde, çaldığı eserleri topluluk önünde seslendirmekten çekinirler. Öğrencinin kişiliği, öz güveni konser verme düşüncesini etkiler. Konseri yeteneklerini sergileyebileceği, başarısını paylaşabileceği bir platform olarak da görebilir, hata yapıp insanların önünde küçük düşme korkusuyla böyle etkinliklerden uzak durmayı da tercih edebilir.

Piyano çalarken veya çalışırken, ruhsal durumumuz çaldığımız eser ya da etütlere mutlaka yansiyacaktır. Sağlıklı bir ruh halinde yapılan müzik, gergin bir durumda yapıldığına göre çok daha kaliteli olacaktır. Bu sebeple güzel bir müzik seslendirebilmek için her şeyden önce psikolojik olarak rahatlamış, gevşemiş olmak gerekir.

Piyanoyu doğal yolla çalmada ilk akla gelen fizyolojik özgürlüktür. Fizyolojik özgürlüğü elde etmenin yolu ise psikolojik özgürlükten geçer. Piyanistik organların fizyolojik özgürlüğe kavuşması, bu bakımdan psikolojik özgürlükle yakından ilgilidir. Psikolojik ve fizyolojik gerginliğin yok edilmesi öğrenmenin daha çabuk gerçekleşmesini sağlar. Ünlü piyanist C.Arrau kendisiyle yapılan bir söyleşide konuyla ilgili şunları söylemiştir: Genç yetenekler bana geliyorlar ve birçoğunun bloke ve kendi içlerine hapsolüp kaldıklarını görüyorum. Eğer gevşemeye ve rahatlığa ulaşabilirlerse, müziğin titreşimlerinin tüm bedenlerinden geçtiğini ve kuşku duydukları duygu ve düşüncelerinin, onları özgürleştirebileceğini hissedebilecekler. Gerginliğin yok edilmesiyle birlikte düşünmeye mecbur olduğumuz en önemli eleman "nefes"tir. Nefessiz bir gerginlik giderme düşünülemez.

Yaşam, nefes almaktır. Müzikte nefes soluklanmayı, ciğerleri, ritim ise müziğin kalbini simgeler. Nefes ve ritim partisyonda sürekli karşımıza çıkar. Nefes almayan bir müzik, tıkanmaya ve boğulmaya mahkûmdur. Çünkü müzik canlıdır ve yaşar. Kişinin yaşamında nefesin hızlanıp yavaşlaması nasıl duyguları, heyecanları dile getirirse, nefes de, partiyon üzerinde aynı duygu ve heyecanları yaşatır (Şen, 1999).

4.3. Bilişsel Faktörler (Cognitive Factors)

Piyano eğitiminde başarıyı etkileyen önemli bir diğer faktörde eğitimin bilişsel boyutudur. Öğrencilere, onların yapması hedeflenen davranışların öncelikle kuramsal kısmı anlatılmalıdır. Verilen eser ve etütlerin dönemleri, bestecileri, armonik yapıları ve formları (biçimleri) incelenirse soyut nitelik taşıyan piyano dersleri somutlaştırılmış olur. Böylece öğrenciler bilgiyi, daha iyi uygulamaya dönüştürebilirler.

Bir dili etkili biçimde konuşabilmenin temeli, o dilin harflerini, kelimelerini ve cümlelerini bilmektir. Müzik de evrensel bir dildir. Alfabetesi ise notalardır. Piyano çalabilmek için öncelikle notaların dizekteki ve klavye üzerindeki yerlerinin bilinmesi gerekir. Çoğu öğrenci sol anahtarındaki notaları iyi okuyabilmekte fakat fa anahtarında aynı başarıyı gösterememektedirler. Bu durum ise tamamen uygulamadaki eksiklikten kaynaklanmaktadır. Müziksel Teori ve İşitme Eğitimi dersinde okutulan fa anahtarı ile yazılmış solfejler, piyano dersinde öğrencinin nota okumasını da hızlandırır. Dolayısıyla deşifre gücü artan öğrenci piyano daha da güvenle çalmaya başlar ve bu durum başarısı üzerinde olumlu etki eder.

Piyano eğitimi sürecinde eserleri daha başarılı bir biçimde yorumlayabilmek yeterli armoni bilgisine sahip olmayı da gerektirmektedir. Öğrencilerin aldıkları armoni eğitimi piyano eserlerindeki armonik yapıyı kavrayıp cümleleri net yorumlamalarını sağlamaktadır.

Armoni eğitiminin piyano performansı üzerindeki yararları şöyle özetlenebilir:

- Armoni eğitimi alan kişi, çalıştığı piyano eserlerinin analizini doğru yapabilmeyi öğrenir.
- Armoni dersi hem teorik olarak hem de uygulamalı olarak okutulan ders olmasından dolayı uygulamalı kısmında çalgı olarak piyanonun kullanılması kaçınılmazdır. Çünkü piyano, çoksesliliği verebilen en önemli çalgıdır. Öğretilen temel bilgileri piyanoda duyurarak işitilmesini sağlamak hem öğrencinin gelişimine katkıda bulunur hem de piyanoda çalarken doğru teknikte, doğru şekilde yorumlanması piyano çalma becerilerinin gelişmesini sağlar.
- Piyano eserini yorumlarken parça içerisinde geçen akorların kuruluşunun anlaşılması için, armoni dersinde edilen bilgilerle iyi bir armonik çözümleme bilgisine gerek vardır.
- Armoni dersinin içeriğinde yer alan çokseslilik anlayışının gelişiminde, akora yabancı sesler konusunda (süsleme, geciktirici sesler vb.) piyanodan yararlanılması onların bu konuları daha iyi kavramalarına yol açar.
- Armoni dersinin içeriğinde yer almakla birlikte, piyano çalma becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar olarak da yapılan kontrapuntal teknikleri öğretmek büyük bir önem taşımaktadır.
- Armoni dersinde öğrendikleri temel bilgiler (ezgisel çalışmalar, tartımsal çalışmalar, ton bilgisi, aralık bilgisi, solfej yapabilmek gibi) piyano çalma becerilerini geliştirmeye yönelik olarak bir eseri deşifre ederken, o eseri seslendirirken,

notalarını doğru temiz okuyabilmede, eserin tonalitesinin ve eserde geçen modülasyonların ne olduğunu kavrayabilmede büyük önem taşımaktadır.

- Piyano çalma becerisi olarak; eserin gerçek hızının ne olduğunun ve bunu doğru olarak uygulayıp, çalabilmesinde armoni dersinin içeriğinde öğretilen temel bilgiler önemli rol oynar.
- Armoni dersinin içeriği olan form (biçim), eser çözümlene vb. konuların bilinmesi piyano çalma becerilerinde büyük kolaylık sağlar. Bunları bilmek eseri daha bilinçli olarak ifade etmeye, (yorumlamaya) yol açar.
- Armoni eğitimi ile; eserin motif, cümle, periyod vb. konuların öğretilmesi öğrencinin piyano çalma becerilerinin gelişimine katkıları büyüktür. Öğrenci cümle başlarında ve cümle sonlarında nasıl bir teknikle çalması gerektiğini öğrenmiş olur (Kıvrak, 2003:10; Askerova, 2002:64).

Piyano eğitimi; müziksel teori ve işitme eğitimi, armoni (kontrpuan), müzik tarihi, müzik kültürü dersleriyle bir bütün olarak düşünülmelidir. Öğrenci müziksel işitme ve teori eğitimi ve armoni derslerinde aldığı kuramsal bilgilerle piyano eğitiminde çaldığı eserlerin armonik yapılarını, formlarını, inceleme fırsatı bulur. Müzik tarihi ve müzik kültürü derslerinde aldığı bilgilerle de piyano eserlerinin dönemleri ve bestecileri hakkında fikir sahibi olur. Bu da direkt olarak öğrencinin çalıcılığına yansır ve dönemi yansıtmak için daha müzikal düşünmeye başlar.

Alınan teorik eğitimin üzerine bir de müziksel yorum, ifadeler eklenince başarı kaçınılmaz olur. Ancak bazı durumlarda öğrencinin aldığı bilgiler becerileri ile aynı oranda ilerleyemeyebilir. Piyano çalma ile ilgili teorik bilgilerin yeterince öğretilmesi bile, öğrencinin kendi yetenek ve yeterlilikleri, çalışma disiplini, sorumluluk bilinci vb. birçok öğrenciden kaynaklanan nedenden dolayı her zaman başarıyı getirmeyebilir.

5. SONUÇLAR (CONCLUSIONS)

- Piyano eğitiminde başarı üzerinde etkisi olan teknik-fiziksel faktörlerin başında doğru duruş, oturuş ve tutuş pozisyonları gelmektedir. Başarılı bir performansta parmak, bilek, kol ve bacak dengelerinin doğru konumlandırılması önemlidir.
- Fiziksel alanda piyanistik temel alt yapısını oluşturan piyanistik organlar; kaslar, kirişler, eklemler ve sinirlerdir. Bu organların piyano çalışmaları sırasında bilinçli kullanılması başarı üzerinde etkili olmaktadır. Etüt ve eserlerin çalışmaya ara vermeden aşırı tekrar edilmesi, boyun, omuz, sırt, kol ve ellerde fiziksel gerilime neden olur. Bu da zamanla el ve kollarda ağrılara, kiriş zedelenmesi gibi rahatsızlıklara yol açmaktadır.
- Piyano çalışmaları sırasındaki ruhsal gerginlik, korkular, endişeler, kendine güven duygusu, çalgı performansını ve başarıyı olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Nefes egzersizleri psikolojik gerginliğin giderilmesini sağlar.
- Piyano eğitimi; müziksel teori ve işitme eğitimi, armoni (kontrpuan), müzik tarihi, müzik kültürü dersleriyle paralel bir eğitimidir. Piyano derslerindeki başarının sağlanabilmesinde armoni, işitme, form bilgisi, müzik kültürü ve müzik tarihi derslerindeki bilişsel düzey büyük bir etkidir.

6. ÖNERİLER (RECOMMENDATIONS)

- Piyano eğitiminde fiziksel rahatsızlıklar oluşmaması ve sağlıklı bir çalışma yapılabilmesi için doğru duruş, oturuş ve tutuş pozisyonları sağlanmalıdır.
- Parmak geçişlerine, parmak numaralarının doğru kullanılmasına dikkat edilmelidir.
- Doğru ses üretmek için ellerin, bileğin, kolların ve omuzların serbest olmasına dikkat edilmelidir.
- Güçlü piyanistik organlarla klavye arasında kalarak ezilip, müzikal ifadeyi bozan zayıf parmakların güçlendirilmesine yönelik egzersizler yapılmalıdır.
- Çalgı çalışmaları sırasında fiziksel rahatsızlıkların yaşanmaması ve gerginliğin yok edilmesi uzun süreli çalışmalar sırasında düzenli dinlenme araları verilmeli ve kas gevşetme çalışmalarına yer verilmez.
- Eser çalışmalarından önce ısınma egzersizleri yapılmalıdır.
- Performansa yönelik kaygıları aza indirmek amacıyla, sahne deneyimi yaşamaları için öğrenciler teşvik edilmelidir.
- Piyano eğitimcileri bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak öğrenciye uygun öğretim metotları uygulamalıdır.
- Piyano eğitimcileri piyano derslerinde psikolojik gerginliğin azaltılması için öğrenciye karşı samimi ve içten davranmalı, öğrenci ile konuşurken göz teması kurmalı, öğrenci problemlerini sabırla dinleyip çözüm üretmeye çalışmalıdır.
- Bilişsel düzeye uygun eser seçimi yapılması, başarı üzerinde etkili olacaktır.
- Piyano eğitimcileri, piyano derslerinde öğrencinin gelişimini sağlayacak teknik çalışmalara, deşifreye, eşlik çalışmalarına, kadansları çalabilmeye, eserleri analiz edebilmeye, verilen bas partisi üzerinde çökseslendirme yapabilmeye yer vermelidir.
- Piyano eğitimcisi, öğrencisine eserleri çalıştırırken teknik gelişimlerinin yanında eserin asıl melodisini bulabilmeyi, eşlik eden partiyi bulabilmeyi, form yapısını analiz edebilmeyi, hangi döneme ait eser olduğunu, bestecisinin kim olduğunu, o dönem özelliklerinin neler olduğunu öğretmelidir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Artaç, A., (1999). G.Ü.G.E.F. Müzik Eğitimi Bölümünde, Öğrencilerin Piyano Eğitimlerine Geç Yaşta Başlamalarından Dolayı Karşılaştıkları Psikolojik ve Teknik Problemler İle Çözüm Önerileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
2. Askerova, S., (2002). Konservatuar Müzik Eğitiminin Bilimsel ve Eğitsel Temelleri, Afyon, ss.64.
3. Aydın, M., (2004). Piyano Eğitimi Sürecinde Karşılaşılabilen Fiziksel Rahatsızlıkları Önleyebilmek İçin Alınabilecek Önlemler Konusunda Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi ABD Piyano Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirileri, SDÜ BEF Müzik Eğitimi ABD, Isparta.
4. Ercan, N. ve Ekinci, H., (2000). Piyano Eğitimine Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinde Başlayan Öğrencilerin 1. Yıl Piyano Öğretim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi," Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 1, Ankara.

5. Erden, M. ve Akman, Y., (1995). Eğitim Psikolojisi, Gelişim-Öğrenme-Öğretme, Ankara.
6. Fenmen, M., (1991). Müzikçinin El Kitabı. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, ss.26.
7. Fink, S., (1992). Mastering Piano Technique. Portland, Oregon: Amadeus Pres, ss.4.
8. Kabay, Ç., (2003). Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Mezunlarının Diğer Lise Mezunlarına Göre, Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Ana Sanat Dalı Programlarına Girişteki Başarı Durumları, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
9. Kamacıoğlu, F., (1996). 1. Ulusal AGSL Müzik Bölümleri Sempozyumu, Bursa.
10. Kılıç, I., (2003). G.Ü.G.E.F. İnönü ve Niğde Üniversitelerinin Müzik Eğitimi ABD'de Öğrenim Gören Birinci Sınıf Öğrencilerinin Piyano Eğitimlerinde Başarılarını Etkileyen Etmenlere İlişkin Görüşleri, Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, Malatya.
11. Kıvrak, İ., (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Piyano Eğitimi. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi, Malatya, ss.10.
12. Pamir, L., (1995). Çağdaş Piyano Eğitimi, İstanbul: Beyaz Köşk Yayınları, No:2.
13. Say, A., (1992). Müzik Ansiklopedisi, Başkent Yayınevi, Ankara.
14. Şen, S.B., (1999). Piyano Tekniğinin Biyomekanik Temeli, İstanbul: Pan Yayıncılık.
15. Topsis, G., (1992). Eğitim Sürecinde İnsan ve Psikolojisi, Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
16. Tufan, S., (1997). Grup Piyano Eğitimi, AGSL Sempozyumunda Sunulan Bildiri, Mavi Nota Dergisi, Trabzon.
17. Yağışan, N., (2002). Keman Çalmada Etkin Bedensel Yapıların Hareket Analizi ve Fiziksel-Motorik Özelliklerin Geliştirilmesinin Öğrencinin Çalma Performansına Yansıması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.